

slativních voleb jsou sice uvedeny v procentech, ale počty mandátů, které nakonec jednotlivé politické strany získaly, je nutné hledat v textu (pokud tam jsou uvedeny). Za rušivý element může být považována i jazyková nedotaženost, která českému čtenáři může zhoršit celkovou orientaci a pochopení textu. Dalším detailem je překlad některých výrazů, které zhoršují celkové pochopení práce. V textu je občas možné nalézt výrazy, které domácím čtenáři příliš nesedí a mohou znít anachronicky (např. plurální levice na místo výrazu pluralitní levice).

Každopádně je nutné ocenit vydané dílo a Michela Perrotina považovat za jednoho z průkopníků v českém prostředí, který se snaží poodhalit základní principy fungování francouzského politického systému, jeho základních vlastností a především proměny v relativně dlouhém časovém období. Na jednotlivých důkazech, které autor předkládá, dokazuje, že Francie vždy představovala svérázný politický systém, který se neustále vyvíjí a i přes svou relativně rigidní institucionální strukturu dokáže být v některých případech velice flexibilní. Recenzované dílo vychází především z francouzských pramenů odborné provenience, které vyčerpávajícím způsobem pokrývají zkoumané téma. Čtenář si tak může rozšířit spektrum znalostí jednotlivých okruhů a v případě zájmu se hlouběji ponořit do tajů francouzské politiky. Otázkou pouze zůstává jejich dostupnost v českém prostředí.

Závěrem je nutné zmínit, že autor svou práci umožnil čtenářům poodhalit zákulisí moderních dějin Francie a jejich vlivu na politický život, jeho instituce a procesy, které jsou s ním spjaty. Kniha je pojata velice obsírně a poslouží jako studijní pomůcka nejen studentům politologie, ale také historie a jiných společensko-vědních oborů včetně široké veřejnosti, která se ráda seznámí s problematikou francouzského politického systému.

*Michal Pink, Fakulta sociálních studií
Masarykovy univerzity, Brno*

Petr Černý:

POLITICKÝ EXTREMISMUS A PRÁVO

Eurolex Bohemia, Praha 2005, 208 s.

Kniha *Politický extremismus a právo* Petra Černého z Právnické fakulty Masarykovy univerzity, která vyšla v nakladatelství Eurolex Bohemia, rozšiřuje literaturu týkající se politického extremismu, shrnuje dříve publikované závěry o extremismu a zaměřuje se především na právní rovinu předkládané problematiky.

Cílem knihy P. Černého je podrobit politický extremismus zkoumání z pohledu práva, především pak právních norem ústavního, trestního, správního, pracovního a občanského práva.

Přestože pojem politický extremismus nepatří do právní terminologie, a jak píše Černý (s. 11), nelze ani v budoucnu předpokládat legální zakotvení tohoto označení do právního řádu, je možné slučovat politologický pojem extremismu s právem.

Důvodem, proč autor spojuje politologický pojem extremismus (často velice vágně užívaný a dehonestující) a práva, je ten, že „právo svými obecně závaznými pravidly a nesnadností jejich rychlé změny chrání společnost před rychlými zvraty“ a díky tomu může působit jako stabilizační a protixtremistický prvek (s. 11). Jak však autor ukazuje na dalších stranách práce, i právo do značné míry může legitimizovat extremistický režim.

Kniha samotná je členěna do tří obsáhlých oddílů: první popisuje politický extremismus, druhý si všímá politického extremismu v právu a třetí se věnuje právu proti politickému extremismu.

V prvních kapitolách prvního oddílu knihy se autor vyrovnává s terminologickým uchopením pojmu politického extremismu, termín politického extremismu je vymezen,

následně jsou hledány příčiny politického extremismu a představeny druhy politického extremismu: podle primární politické orientace (pravicový a levicový extremismus) a podle sekundární orientace (náboženský, ekologický, nacionalistický). Autor si je vědom, že tato klasifikace je pouze jedna z možných a že jednotlivé kategorie se mohou prolínat. Uvedené kategorie jsou blíže popsány a charakterizovány.

Následující pasáž knihy je věnována vybraným metodám politického extremismu. Autor za metody politického extremismu mj. považuje populismus, terorismus a strategii *leaderless resistance* (odpor bez vůdce).

K politickému populismu autor zcela správně poznamenává, že „je často nástrojem i u zcela etablovaných politických subjektů“ a „populismus nelze přesvědčivě politicky určit, ideologicky zařadit a může působit pravcově, levicově, ale i středově“ (s. 43–44).

V pasáži o politickém terorismu, jakožto metodě politického extremismu, autor na s. 48 uvádí klasifikaci, aniž by uvedl pravcový terorismus, stejně tak jako je zavádějící uvádět zvlášť kategorii islámsko-fundamentalistického a nábožensko-etnického terorismu. Logičtější klasifikace by islámsko-fundamentalistický terorismus podřadila pod kategorii náboženského terorismu.

Zcela správné je konstatování autora, že každý politický terorista útočící na demokratický stát je extremistou, ale neplatí, že každý extremistu je zároveň teroristou.

Druhý oddíl knihy si všímá práva jako nástroje politického extremismu na příkladech nacistického a komunistického režimu.

Autor poznamenává, že nacistická právní nauka vycházela ze zásady národnosti, resp. rasy (a za právní prameny byly vyhlášeny např. prozřetelnost projevená prostřednictvím vůdce, rasově určené národní společenství, politický program NSDAP apod.).

Za zdroj právní nauky v bolševickém Rusku bylo považováno „revoluční právní vědomí a svědomí proletariátu a ostatních pracujících,

usměrňované nečetnými dekrety sovětské moci a politickým programem Komunistické strany Ruska“ (s. 71).

Kapitola věnující se ústavněprávním změnám v politicky extremistických režimech popisuje přechod k totalitnímu režimu a podíl právních výnosů na této změně. Autor precizně uvádí změny v právu (ústavním, trestním apod.) jak v nacionálněsocialistickém Německu, tak i v bolševickém Rusku, resp. v Československu po roce 1948 (např. zákon č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky).

Poslední oddíl knihy se zaměřuje na oblast práva, které působí proti politickému extremismu. Autor zcela správně konstatuje, že „jakmile nabere extremistický proud dostatek sil a vlivu, je právo prakticky bezbranné, jeho normy k ochraně jsou suspendovány a právnímu řádu je postupně vtisknuta nová orientace a nové hodnoty“ (s. 105). V jednotlivých kapitolách jsou diskutovány individuální a kolektivní sankce (např. zrušení politické strany) a používané zákony (např. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích či č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů).

V následujících kapitolách jsou popsány situace, kdy lze omezit základní práva a svobody, např. svobodu projevu, svobodu shromažďování, svobodu sdružování. Jako vhodný příklad se jeví uvedení případu vydání knihy *Mein Kampf* v České republice v nakladatelství Otakar II. v roce 2000 (s. 131–137).

Přehled nejčastějších trestných činů souvisejících s politickým extremismem autor předkládá na stranách 161–162 a následně rozebírá §§ 260–261a (podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, § 261a trestního zákona byl do trestního zákona včleněn novelou č. 405/2000 Sb. A jak popisuje P. Černý, hlavním úkolem tohoto paragrafu je potírat tzv. Osvětimskou lež) a §§ 198 (hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení) a 198a (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo

k omezování jejich práv a svobod) trestního zákona.

V souvislosti s potíráním tzv. Osvětimské lži autor konstatuje, že se „postih těchto myšlenek zdál být problematický, a proto v devadesátých letech mnoho evropských států, např. Německo, Rakousko (na základě rakouské právní normy byl odsouzen dne 20. 2. na tři roky vězení D. Irving, autor knih o nacistickém Německu), Francie, Španělsko, přikročily k vytvoření samostatné skutkové podstaty trestného činu“ (s. 171–172).

V souvislosti s popíráním holocaustu lze uvést, že do právních norem se tento trestný čin dostává v posledních 15 letech, ve Francii v roce 1990, v Německu i Švýcarsku v roce 1994, v Belgii v roce 1995 a ve Španělsku v roce 1996. Oproti tomu popírání holocaustu není trestné např. ve Velké Británii či Itálii.

Na posledních stránkách knihy se autor věnuje tématu věrnosti státního zaměstnan-

ce ČR, především pojednává o historickém vývoji a zákonu č. 218/2002 Sb., služebním zákonu (především ve vztahu k lustračním zákonům).

Přínosem knihy *Politický extremismus a právo* je především rozbor jednotlivých pramenů práva v politicky extremistických režimech, popis trestněprávních aspektů extremismu a rekapitulace vydání knihy *Mein Kampf* v České republice v nakladatelství Otakar II. (přesto autor cituje *Mein Kampf* z internetové verze knihy, která se nachází na stránkách NSEC – National Socialist Education Centre).

Na závěr lze konstatovat, že kniha Petra Černého rozhodně rozšiřuje znalosti o politickém extremismu z hlediska působení právní nauky. Autor využívá nejenom právní, ale politologický a historický pohled na problematiku politického extremismu, a proto lze knihu doporučit širšímu okruhu čtenářů.

*Josef Smolík, Fakulta sociálních studií
Masarykovy univerzity, Brno*